

ROLUL COMPETENȚELOR PARENTALE PRIVIND EFICIENȚA EDUCAȚIEI DE GEN ÎN CADRUL FAMILIEI

Tatiana MUTU

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

The article reflects an applicational study regarding the consequence of parents competences for the gender education in family. The efficiency of gender education will be in dependence of the parental competences, gender behaviors and that educational influence which the parents must apply in concordance with children peculiarities and gender.

Eficiența educației de gen în cadrul familiei depinde de un șir de factori. Una dintre condițiile decisive este competența parentală constituită pe parcursul întregii vieți a părinților.

Literatura de specialitate susține că competența este capacitatea de a soluționa eficient problema, de a lua decizii adecvate, de a exercita roluri cu rezultate recunoscute ca bune. Profilul de *competență parentală* poate fi definit în baza competenței pentru îndeplinirea eficientă a unui rol social. Aceasta ar presupune domeniul de convergență dintre rol și personalitate, fiind reprezentat de calitatea principalelor coordonate ale personalității [4, 8].

Pentru a determina calitatea și eficiența educației de gen în familie și a constata nivelul de dezvoltare a competențelor parentale privind educația de gen, este necesar a stabili și a cunoaște indicii competenței/incompetenței parentale privind educația de gen.

Drept fundamente teoretice în elaborarea indicilor competenței parentale privind educația de gen au servit:

- concepția democratizării societății din perspectiva gender [1];
- concepția educației de gen prin intermediul educației pentru familie [2, 3];
- concepția diferențierii și formării identității de gen [9, 10];
- teoria educației sexuale și de gen [6, 7, 1].

Indici ai competenței parentale privind educația de gen:

- cunoașterea și respectarea particularităților de vârstă și de gen ale copilului;
- aplicarea metodelor educației de gen adecvate;
- repartizarea corectă a rolurilor parentale în cadrul educației copiilor;
- educația prin și pentru valorile culturii de gen;
- asigurarea condițiilor psihopedagogice pentru o educație de gen eficientă în cadrul familiei;
- evitarea erorilor și greșelilor în educația de gen în cadrul familiei;
- diminuarea și lichidarea blocajelor în educația de gen a copiilor în cadrul familiei;
- manifestarea unui comportament de gen model pentru copii.

Indici ai incompetenței parentale privind educația de gen:

- nerespectarea particularităților de vârstă și de gen ale copilului;
- axarea pe modelul tradițional al calităților de gen;
- repartizarea incorectă a rolurilor parentale în educație;
- dezvoltarea valorilor neadecvate a educației de gen;
- lipsa condițiilor psihopedagogice pentru o educație de gen eficientă în cadrul familiei;
- comiterea greșelilor și erorilor în educația de gen a copilului;
- discriminarea de gen a copiilor în situații particulare;
- axarea pe stereotipuri de gen în educația de gen a copilului;
- manifestarea unui comportament de gen neadecvat în cadrul familiei.

Axându-ne pe acești indici, am elaborat două instrumente de constatare a nivelului de dezvoltare a competențelor parentale privind educația de gen în cadrul familiei: *Chestionarul pentru studierea competențelor parentale privind educația de gen*; *Chestionarul de opinie a părinților privind educația de gen în cadrul familiei*.

Chestionarul pentru studierea competențelor parentale privind educația de gen a fost creat în baza obiectivelor elaborate la următoarele niveluri:

Cunoaștere:

- să cunoască particularitățile de vârstă și gen ale copiilor preadolescenți și stimularea acestora;
- să determine funcțiile educației de gen în formarea culturii de gen a copilului;
- să identifice coordonatele educației de gen ale copilului;
- să caracterizeze metodele și procedeele aplicate în educația de gen a copilului în cadrul familiei;
- să nominalizeze condițiile psihopedagogice și factorii educației de gen.

Aplicare:

- să compare educația de gen și educația sexuală;
- să-și autoanalizeze competențele privind educația de gen;
- să analizeze rolurile parentale privind educația de gen;
- să stabilească valorile culturii și educației de gen în societatea contemporană;
- să stabilească condițiile unei educații de gen eficiente în cadrul familiei;
- să argumenteze aplicarea strategiilor educației de gen a copilului în cadrul familiei.

Integrare:

- să elaboreze un cod al culturii de gen a adultului;
- să scoată în evidență greșelile și erorile în educația de gen a copilului în cadrul familiei;
- să determine blocajele în educația de gen a copilului în cadrul familiei;
- să elaboreze strategii ale educației de gen a copilului în cadrul familiei;
- să creeze un program formativ axat pe formarea sexuală și de gen a copilului în cadrul familiei.

În urma prelucrării răspunsurilor am obținut: dezvoltarea competențelor parentale privind educația de gen la nivel înalt – 57,4%, la nivel mediu – 42,7%. La nivel scăzut nu este nici un subiect. O analiză mai concretă o putem face urmărind datele prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1**Tabloul competențelor parentale privind educația de gen**

Competențe	Nr. d/o	Itemi	Nivele			
			scăzut	mediu	mai sus de mediu	înalt
Cunoaștere	1	Să identifice coordonatele educației de gen	-	-	62,9%	37,1%
	2	Să caracterizeze succint particularitățile educației de gen	-	5,7%	54,3%	40,0%
	3	Să nominalizeze condițiile pedagogice și factorii educației de gen	8,6%	31,4%	28,6%	31,4%
	4	Să identifice calitățile de personalitate ale genurilor	-	11,4%	48,6%	40,0%
	5	Să caracterizeze metodele și procedeele de educație de gen	14,3%	11,4%	45,7%	28,6%
Aplicare	6	Să autoanalizeze competențele privind educația de gen	5,7%	14,3%	40,0%	40,0%
	7	Să analizeze rolurile parentale privind educația de gen	5,7%	-	25,7%	68,6%
	8	Să stabilească valorile educației de gen în pedagogia postmodernă	8,6%	22,9%	60,0%	8,6%
	9	Să stabilească condițiile unei educații de gen eficiente în cadrul familiei	-	-	45,7%	54,3%
Integrare	10	Să argumenteze aplicarea strategiilor educației de gen	2,9%	22,9%	34,3%	40,0%
	11	Să elaboreze un cod al culturii de gen a adultului	14,3%	11,4%	51,4%	22,9%
	12	Să scoată în evidență greșelile și erorile în educația de gen în familie	-	2,9%	37,1%	60,0%
	13	Să determine blocajele în educația de gen	2,9%	34,3%	22,9%	40,0%
	14	Să elaboreze strategii ale educației de gen în cadrul familiei	2,9%	5,7%	54,3%	37,1%
	15	Să creeze un program formativ de educație de gen în cadrul familiei, axat pe formarea sexuală și de gen a copilului	2,9%	22,9%	48,6%	25,7%

Analiza comparativă a competențelor permite să afirmăm că sunt unele la care părinții întâmpină dificultăți fie din neștiință, fie din lipsă de condiții sau chiar din nedorință argumentată de stereotipuri de gen și prejudecăți învechite.

Astfel, observăm că părinții au un procentaj mai scăzut privind competențele de *cunoaștere* la:

- nominalizarea condițiilor psihopedagogice și factorilor educației de gen – 31,4%;
- caracterizarea metodelor și procedeele aplicate în educația de gen – 28,6%.

La competențele de *aplicare*:

- stabilirea valorilor educației de gen în pedagogia postmodernă – 8,6%, acest item prezintă cel mai scăzut nivel de dezvoltare la respondenți.

La competențele de *integrare*:

- elaborarea unui cod al culturii de gen a adultului – 22,9%;
- crearea unui program formativ de educație de gen al copiilor – 25,7%.

În același timp, bucură faptul că sunt unele competențe la care majoritatea părinților au acumulat procentaj înalt. Aceasta confirmă că părinții sunt mai competenți în identificarea coordonatelor educației de gen a copilului; caracterizarea particularităților educației de gen; identificarea calităților de personalitate a genurilor; analiza rolurilor parentale privind educația de gen; stabilirea condițiilor unei educații de gen eficiente în cadrul familiei; evidențierea greșelilor și erorilor în educația de gen în familie.

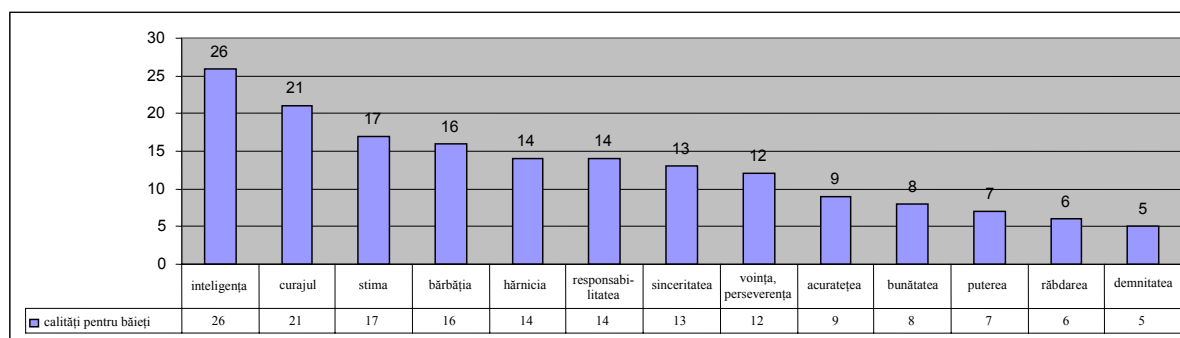
În urma aplicării și analizei rezultatelor acestui chestionar a fost elocventă studierea unor competențe parentale concrete cu privire la educația de gen de aceea am aplicat *Chestionarul de opinie a părinților privind educația de gen în cadrul familiei*.

În urma analizei răspunsurilor părinților constatăm că 89,7% consideră că educația de gen este necesară, 10,25% susțin că educația de gen nu este necesară.

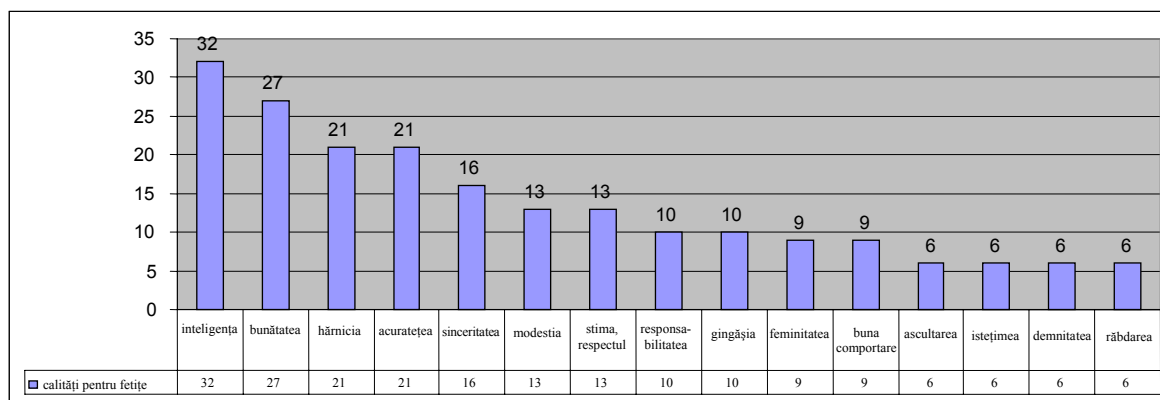
Fiind interesați de competențele părinților vizavi de conținutul educației de gen, am observat că 10% din respondenți nu cunosc în ce constă educația de gen, aceștia nu au oferit nici un răspuns; 42,5% interpretează adecvat conținutul educației de gen, specificând că aceasta este o educație care trebuie să dezvolte trăsături specifice în dependență de genul copilului, masculin sau feminin; 20% consideră că educația de gen constă în educația sexuală, adică educarea igienei personale, prevenirea bolilor sexual-transmisibile, familiarizarea copiilor cu particularitățile maturizării sexuale etc. Este evident că nu putem separa educația de gen de educația sexuală, însă aceasta prezintă doar o parte specifică ce se referă la funcțiile de reproducere, educația de gen presupunând un conținut orientat spre formarea și dezvoltarea identității de gen și a comportamentelor psihosexuale specifice genurilor; 27,5% reflectă educația de gen ca o componentă a educației morale ce presupune etica relațiilor interpersonale în cadrul familiei, dezvoltarea trăsăturilor caracteriale morale etc.

De asemenea, am intenționat să stabilim faptul dacă părinții în practică țin cont de particularitățile de gen ale copilului. La această întrebare respondenții au răspuns astfel: 91,4% - da, 8,6% - nu țin cont de genul copilului în educația acestuia.

În ceea ce privește trăsăturile care trebuie dezvoltate la genuri, părinții au enumerat pentru fete și băieți câte 5 trăsături ce trebuie dezvoltate în cadrul educației. În histogramele de mai jos prezentăm cum s-au repartizat prioritățile părinților pentru trăsăturile enumerate (Histograma 1, 2).

Histograma 1. Calități ce trebuie dezvoltate băieților

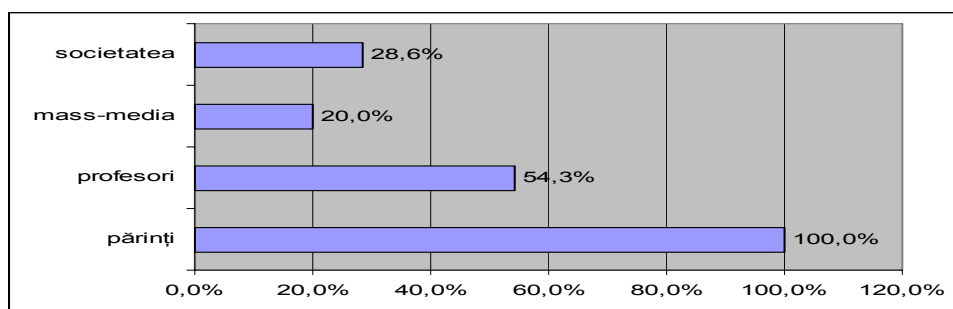

Histograma 2. Calități ce trebuie dezvoltate fetelor

După cum observăm, părinții fac totuși o diferențiere a trăsăturilor specifice genurilor. La *băieți* – curajul, bărbăția, la *fete* – bunătața, modestia, gingășia, feminitatea. Dar, în același timp, sunt trăsături pe care părinții le atribuie ambelor genuri: inteligența, stima, hărnicia, acuratețea, sinceritatea, responsabilitatea. Acest fenomen indică diminuarea culturii tradiționale, dar încă prezența ei, și tendința societății contemporane spre cultura androgenă prin egalarea șanselor și drepturilor genurilor.

La întrebarea educației de gen diferențiată a copiilor, părinții au răspuns în felul următor: 45,7% – da, este necesară, 36,4% – nu, 17,1% – uneori. Acest rezultat confirmă faptul că părinții desconsideră particularitățile genurilor copiilor, neacordând atenție specificului formării și dezvoltării comportamentelor psihosexuale ale copiilor și nu acordă importanță educației de gen a copilului, considerând că este inutilă.

La întrebarea cine ar fi mai competent în realizarea educației de gen, după cum observăm și în histograma 3, 100% afirmă că părinții, 54,3% - profesorii, 20,0% - mass-media, 28,6% - societatea. Observăm că părinții conștientizează responsabilitatea sa în dezvoltarea și formarea personalității copilului prin prisma genului acestuia.

Histograma 3. Cine ar fi cel mai competent în realizarea educației de gen

Am fost interesați de faptul dacă părinții cunosc cum ar trebui să realizeze educația de gen. La acest item am obținut răspunsuri diferite. Printre acestea se enumeră: *să fim model propriu copiilor, educația diferențiată, de explicat rolul bărbatului și rolul femeii în familie și în societate, copiii să crească alături de părinți, părinții să nu plece peste hotare, să fie o etică în relațiile cu genul opus, să se acorde mai mult timp liber copiilor, să dezvolte mai multe calități bărbătești și femeiești, să fie clase separate pentru băieți și fete etc.* Aici i-am mai rugat să specifice ce metode, forme de activitate educativă ar contribui la realizarea eficientă a educației de gen a copiilor:

- 42,5% s-au pronunțat pentru discuții și o comunicare reciprocă și eficientă în cadrul familiei și a școlii;
- 20% susțin importanța modelului comportamental propriu al părinților;
- 27,5% consideră eficiente implicarea mijloacelor extrașcolare: lecții cu conținut specific subiectului dat, consultarea literaturii de specialitate, vizionarea filmelor, teatrelor etc.

Această investigație a elucidat un șir de probleme cu care se confruntă părinții în procesul educației de gen pe care le-am definit ca blocaje ce nu permit o educație de gen eficientă în cadrul familiei. Comparând

indicii competenței parentale privind educația de gen și rezultatele obținute în cadrul acestei cercetări, putem conchide că competențele subiecților investigați privind problema cercetată sunt formale și corespund unui nivel insuficient. Părinții implicați în cercetare nu sunt apti a nominaliza condițiile psihopedagogice și factorii educației de gen a preadolescenților, a caracteriza metodele și procedeele de educație de gen a lor, a stabili valorile educației de gen în pedagogia postmodernă, a elabora un cod al culturii de gen a adultului.

De asemenea, există părinți care consideră că educația de gen nu este necesară (10,3%); alții nu cunosc scopul educației de gen (10%); o parte dintre părinți nu țin cont de genul copilului în educația acestuia (8,6%), în plus aproape jumătate din subiecți (45,7%) susțin că copiii nu trebuie educați în conformitate cu genul acestora etc.

Din cele menționate, susținem că impactul competențelor parentale privind dezvoltarea culturii de gen în cadrul familiei este decisiv, aceasta fiind argumentat nu numai de teorie, ci și de experiența de viață. Realizarea investigației noastre ne-a confirmat existența incompetențelor parentale la nivel de cunoaștere, aplicare și integrare ce împiedică educația și formarea culturii de gen a copiilor.

Situația dată condiționează menținerea stereotipurilor de gen, a prejudecăților în baza cărora are loc o educație greșită a tinerei generații. Părinții nu dau dovadă de comportamente-model care să asigure formarea și dezvoltarea eficientă a băieților și fetelor din perspectiva de gen, dezvoltarea în societate a unei culturi de gen, care ar duce la relații interpersonale armonioase între genuri, o educație pentru familie sănătoasă, contribuind la democratizarea societății civile.

Referințe:

1. Bodrug-Lungu V. Democratizarea societății din perspectiva gender. - Chișinău: CE USM, 2002.
2. Cuznețov L. Etica educației familiale. - Chișinău: Complexul editorial-poligrafic al ASEM, 2000.
3. Cuznețov L. Diferențierea rolurilor parentale // Studii gender Nr.2/6. - Chișinău: Știința, 2002, p.20-21.
4. Jinga I., Istrate E. Manual de pedagogie. - București: ALL Educațional, 1998.
5. Grunberg L., Miroiu M. Gen și educație. - București: Ed. Alternative, 1997.
6. Morărescu M. Specificul formării comportamentului psihosexual la diferite etape de vârstă // Studii gender Nr.2-3. - Chișinău: Ed. Negociatorul, 2001, p.13.
7. Morărescu M. Paradigma gender, precizări terminologice // Studii gender Nr.4. - Chișinău: Ed. Negociatorul, 2001, p. 2-3.
8. Papuc L. ș.a. Teoria educației: suport de curs. - Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2006.
9. Stănciulescu E. Sociologia educației familiale. - Iași: Polirom, 1997.
10. Stănciulescu E. Teorii sociologice ale educației. - Iași: Polirom, 1996.

Prezentat la 06.11.2007